

Soru-Cevap

Soru: Obama yönetimi, 29.01.2010 günü Amerikan kongresine Tayvan'a Patroit Füzeleri, helikopter, mayın tarama gemisi, F16 savaş uçaklarının iletişim donanımlarını kapsayan 6,4 milyar dolar tutarında silah satmayı planladığını bildirdi.

O halde Tayvan'la silah anlaşmasından Amerika'nın çıkarı nedir? Ekonomik kriz döneminde kısmen kendisini desteklemesinin yanı sıra özellikle Obama'nın gelmesi ve 2009 kasım ayında Çin'i ziyaret etmesinin ardından Çin ile olan ilişkilerinin iyileşmeye başladığı bir sırada Amerika, Çin'le ilişkilerini nasıl olur da riske sokabilir? Tayvan'ı Çin'in temsilcisi olarak tanımaktan vazgeçmesinden sonra Tayvan'ın Amerika için bir önemi var mıdır? Yoksa bunun arkasında başka maksatlar mı vardır? Bunu açıklamanızı rica ediyoruz. Allah sizleri hayırla mükafatlandırsın.

Cevap:

1. Soruda geçtiği üzere Obama yönetiminin 29.01.2010'da Tayvan'a füze kalkarı, helikopter, mayın tarama gemisi, F16 savaş uçaklarının iletişim donanımlarını kapsayan 6,4 milyar dolar tutarında silah satmayı planladığını bildirdiği doğrudur... Bunun üzerine... Çin, şiddetli şekilde rahatsız ve öfkeli bir tepki verdi. Zira Çin'in güçlü tepkisi altında Çin Dışişleri Bakanı Hu Yafei'nin Yardımcısı, bir açıklama yaparak Tayvan'a silah satılmasına ilişkin bu Amerikan projesinin, "Şüphesiz Çin-Amerikan ilişkilerine zarar vereceği, iki ülke arasında büyük alanlardaki değişim ve işbirliği üzerinde olumsuz ve riskli yansımaları olacağı" noktasında uyardı. Ve şöyle ekledi: "Çin'in ayrılmaz bir parçasını oluşturan Tayvan'a silah satılmasına dönük bu yeni Amerikan adımı, doğrudan içişlerine müdahale etmek, Çin'in ulusal güvenliğini büyük bir tehlikeye maruz bırakmak ve ülkenin barışçıl şekilde yeniden birleşmesini hedefleyen çabaları yok etmektir." Ayrıca Pekin'deki Amerikan büyükelçisine de sert bir dille nota verildi. [Xinhua Çin Sitesi /30.01.2010] Ayrıca Çin Dışişleri Bakanı Hu Yafei, Amerika'nın Tayvan'a silah satışları karşısındaki ülkesinin kararlı tutumunu dile getirerek şöyle dedi: "Birleşik Devletler, güçlü muhalefeti ve yinelenen Çin protestosunu küstahça görmezlikten gelerek Tayvan'a 6,4 milyar dolar tutarında silah satmayı planladığını duyurmuştur." Ve şöyle dedi: "Bu adım, Çin ile Birleşik Devletler tarafından ortaklaşa yapılan üç açıklama özellikle de 17 ağustos açıklaması ile açıkça çelişmektedir." Ayrıca bunun Çin'in içişlerine toyca yapılmış bir müdahale olup Çin'in ulusal güvenliğine ve barışçıl şekilde yeniden birleşmesi çabalarına zarar vereceğini ifade ederek Amerika'nın bu anlaşmaya ilişkin hatalı kararını derhal iptal etmesini, Çin'in temel çıkarlarına ve Tayvan boğazı üzerindeki ilişkilerin barışçıl gelişmesi teyidinde bağlı kalmaya saygı göstermesini talep etti. [Aynı kaynak] Aynı şekilde Çin Savunma Bakanlığı ve Çin Halk Meclisi Dışişleri Komisyonu, Tayvan'a yönelik Amerikan silah anlaşmasını sert bir dille protesto eden benzer açıklamalar yaptılar. Bunların dışında Çin, protestosuna ilişkin somut adımlar attı. Zira Çin Dışişleri Bakanlığı tarafından bir basın açıklaması yayınlanarak: "Çin, iki ülkenin orduları arasındaki değişim programlarının yanı sıra yakında yapılması halinde aslen kararlaştırılan stratejik güvenlik, silah kontrolü, silahların yayılımını engelleme hakkında bakanlar düzeyindeki istişareleri kısmen durdurma kararı aldı." Ve şöyle ekledi: "Çin, Tayvan'a silah satışına karışan Amerikan şirketlerine yaptırımlar da uygulayacaktır." Ve şöyle belirtildi: "Bölgesel ve devletlerarası büyük meselelerdeki Çin-Amerikan işbirliği bu mesele yüzünden kesinlikle etkilenecektir." [Xinhua /30.01.2010]

2. Bu, Çin'in tepkisi ve dikkat çekici şekildeki kızgınlığı açısından. Amerika'ya gelince; Çin'in tepkisine soğuk ve ilgisiz bir tepki verdi. Zira Amerikan yönetimindeki ileri gelen yetkililerinden hiç bir kimse açıklama yapmadı ve Amerika Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Laura Tischler, "Bu tür anlaşmalar, Tayvan boğazı boyunca güvenliğin ve istikrarın

korunmasına katkı sağlayacak olup bu anlaşma Amerika'nın 'tek Çin' politikası, Tayvan ilişkilerinin yasallığının yanı sıra iki devlet arasındaki ilişkilere dönük Çin-Amerikan ortak üçlü açıklamalarla da örtüşmektedir" şeklindeki açıklaması ile yetindi [Routers / 30.01.2010] Buna rağmen bilinmektedir ki Amerika'nın bu davranışı, fiilen üçlü açıklamalarla özellikle de Tayvan'a silah satılmasına yönelik uzun vadeli politikalar uygulamaya çalışmayacağını ve adaya yönelik silah satışlarını aşamalı olarak azaltacağı sözünü verdiği 17 ağustos açıklamasıyla çelişmektedir!

3. Birleşik Devletler'in bu davranışları ne gelişigüzel davranışlardır ne de Tayvan'a silah satışından maksadı ticari bir kar elde etmektir. Bundan maksadı sadece dolar karşısında yuanın değerini yükseltmesi ve diğer ticari meselelerin yanı sıra Amerikan devletinin doğrudan müdahale ettiği Amerikan "Google" arama motorunun denetimi meselesi de dahil bir çok meselede cevap vermesi için Çin'e baskı yapmaktır.

4. Ayrıca Çin, gerek mali krizi gerekse Irak ile Afganistan'daki krizi sonucunda sarsılan Amerika'nın konumunu istismar ederek kendi muhitinden uzak şekilde devletlerarası siyasi çalışmada bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla Amerika, ateşi söndü sönecekken Tayvan konusu ile meşgul etmek ve bunu ısıdırmak için Çin civarında etkin bir sorun oluşturmayı amaçlamıştır. Bu bir yöndendir... Diğer yönden ise bu, Amerika'nın hala güçlü bir devlet olup devletlerarası yıldızının henüz sönmediği şeklinde Çin'e yönelik bir mesaj olmasının yanı sıra diğer büyük devletlere yönelik de bir mesajdır.

5. Tayvan'ın Amerika için önemine gelince; Tayvan, Çin ile ilişkisi sayesinde elde ettiği çıkarı karşısında Amerika için önemli bir şey arz etmemektedir. Zira Amerika, 1979 yılından bu yana Tayvan'ı tanımaktan vazgeçmiş ve Çin halkını temsil edenin Çin halkı olduğunu ikrar etmiştir. Obama da yönetime gelmesinden bu yana Çin'e yönelik bu tutumlara cesaret verici diğer tutumlar eklemiş, özellikle 2009 kasım ayında Çin'e yaptığı son ziyareti sırasında Çin'e sınırsız tebessümlerde bulunmaya çalışmış, askeri ilişki de dahil onunla olan ilişkileri güçlendirmek ve geliştirmek niyetinde olduğunu ilan etmiştir... Çünkü Amerika, ister mali ister ticari ister dış politikada olsun pek çok hususta Çin'e muhtaçtır.

6. İşte tüm bunlar, Amerika'nın Çin'le olan ilişkilerini ne 6,4 milyar dolar ne de Çinlileri temsil eden bir devlet olarak Tayvan'dan vazgeçmişken devletlerarası siyasi haritada hiç bir şey ifade etmeyen Tayvan için feda etmesinin imkansız olduğunu göstermektedir.

Bunun içindir ki Çin'le atmosferleri ısıdırmak hesaplanmış baskı araçlarının ötesine geçmeyecektir. Hele ki Amerika, Çin'in tepkisinin aralarındaki ilişkilerini koparma noktasına ulaşmayacağından eminken. Hatta Amerikalı yetkililerden birisi geçenlerde şöyle demiştir: "Çin'in tepkisi geçicidir."

H. 16 Safer 1431

M. 01 Şubat 2010